

Draadrus (*Juncus filiformis* L.) in Noord-Brabant voor het eerst buiten het Dommeldal gevonden

J. van der Linden & J.J. Spaargaren (Provincie Noord-Brabant, bureau Inrichting Landelijk gebied, Postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch)

First record of *Juncus filiformis* L. in the province of Noord-Brabant outside the Dommel basin

So far *Juncus filiformis* in the province of Noord-Brabant was only known from the basin of the river Dommel, the recent localities of which are summarised here. A new locality was discovered along a stream-side of the Mark, some 25 km to the west.

Draadrus (*Juncus filiformis* L.) is een boreaal-circumpolaire soort die in de Belgische Kempen haar zuidwestgrens in de laagvlakte bereikt.¹ In Nederland komt zij, behalve in Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel, ook in Noord-Brabant voor. Hoewel de soort binnen de vanouds bekende gebieden achteruit is gegaan, blijkt zij zich de laatste tientallen jaren ook op verschillende plaatsen nieuw te hebben gevestigd. Zo vermelden Van der Meijden et al.² en Weeda³ enkele recente vondsten in de Noordhollandse duinstreek.

In Brabant was de soort tot op heden alleen bekend uit het stroomgebied van de Dommel. Daar is de soort in sommige graslandreservaten, zoals het Bossche Broek tussen Den Bosch en Vught, de Dommelbeemden bij Sint-Oedenrode en het Strijper Aa-dal bij Leenderstrip, plaatselijk tamelijk algemeen te noemen. Buiten deze gebieden is de soort tijdens de provinciale vegetatiekartering van Midden- en Oost-Brabant (zie ook Van der Linden & Poelmans⁴) op een aantal kleinere groeiplaatsen gevonden:

- In een vochtig grasland aan de zuidkant van de Moerputten bij Den Bosch. Deze groeiplaats wordt ook door Cools genoemd.⁵
- In een greppel langs de A2 ten zuidoosten van Den Bosch. Behalve Draadrus kwamen in deze greppel onder andere ook Geelgroene zegge (*Carex oederi* subsp. *oedocarpa*), Blaas- en Snavelzegge (*C. vesicaria* en *C. rostrata*), Blauwe zegge (*C. panicea*), Wateraardbei (*Potentilla palustris*) en Dotterbloem (*Caltha palustris*) voor. Waarschijnlijk betreft het restanten van de vroeger zeer uitgebreide blauw-graslandvegetaties langs de zuidrand van Den Bosch.
- In een graslandje in de Urkhovense Zeggen bij Eindhoven. In het voorjaar van 1991 viel de soort in een overigens weinig bijzonder graslandperceel op door zijn licht-oranje kleur. Dit perceel ligt ten noorden van een heischraal grasland en de soort is dus niet uit het gebied verdwenen, zoals Spronk vermeldt.⁶

Verder is de soort recentelijk nog door anderen vermeld van de Malpiebeemden bij Valkenswaard⁷, uit het beekdal van de Run ten zuidwesten van Veldhoven en de Elshouters bij Waalre⁶ en van moerassige graslandjes bij landgoed Nemelaer, nabij Oisterwijk.⁸ Van de door Cools⁵ genoemde vindplaatsen bij Liempde en Nijnsel zijn ons geen recente vondsten bekend. Al deze vindplaatsen kunnen tot het stroomdal

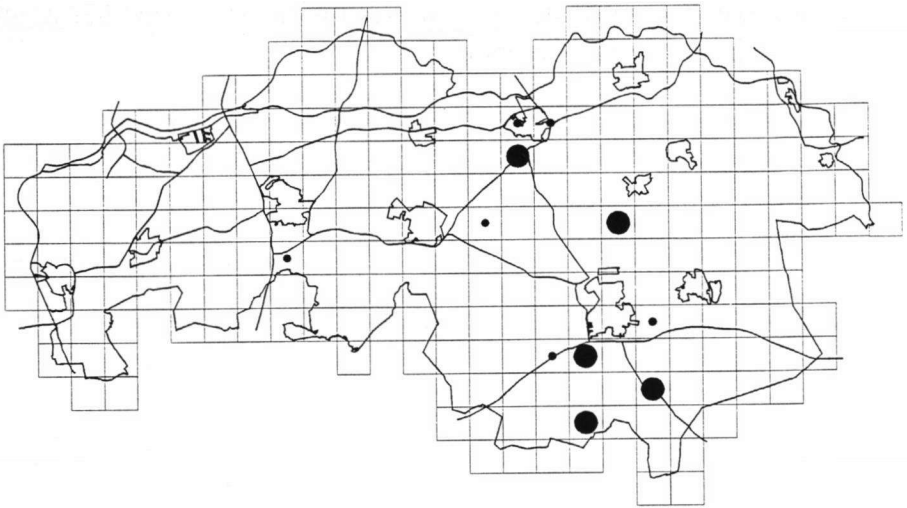

Fig. 1. Recente vindplaatsen van Draadrus (*Juncus filiformis* L.) in de provincie Noord-Brabant
 ● = meer dan één km-hok per atlasblok; ● = één km-hok per atlasblok.

van de Dommel (in ruime zin) gerekend worden. Binnen dit gebied kwam de soort vroeger op aanzienlijk meer plaatsen voor dan heden, getuige de 18 atlasblokken die in de Atlas van de Nederlandse Flora¹ uit het Brabant van vóór 1950 werden vermeld. In België is de Draadrus ten zuiden van het Dommel-stroomgebied ook gevonden langs beken die in zuidwestelijke richting van het Kempisch plateau afstromen naar het Schelde-bekken, zoals de Kleine Nete en de Zwarte Beek bij Koersel.⁹

Gezien het voorgaande is het opmerkelijk dat de tweede auteur bij het karteren van gebieden ten zuiden van Breda Draadrus aantrof in een graslandje langs de Kerselsche beek bij Galder (coördinaten 112/391). Het betreft een klein perceeltje langs de beek, waarop een graslandvegetatie groeide met onder meer Blaaszegge (*Carex vesicaria*), Veldrus (*Juncus acutiflorus*) en Bosbies (*Scirpus sylvaticus*). Dit is de eerste ons bekende vindplaats in het stroomgebied van de Mark. Zoals uit Figuur 1 blijkt, ligt deze vindplaats flink wat westelijker dan de andere groeiplaatsen.

Navraag leerde¹⁰ dat het perceeltje een aantal jaren geleden was gekocht van een boer, waarna het slechts zeer extensief werd gebruikt. Het perceeltje is nooit diep geploegd, hetgeen blijkt uit de 1 m dikke moerige laag die op de zandbodem ligt. In een hoek van het perceel is een poel aangelegd, waarin behalve Kranswieren (*Chara spec.*) ook vijf soorten amfibieën voorkomen.¹⁰ Aan de westkant wordt het perceeltje begrensd door een klein stukje elzenbroekbos met Stijve zegge en Elzenzegge (*Carex elata* en *C. elongata*).

Het valt te hopen dat de Draadrus zich op dit terreintje bij een duurzaam extensief beheer kan handhaven. Bij de inrichting van de Kerselsche beek als natte verbindingzone tussen het Markdal en het grensgebied bij Hazeldonk, zoals dat in het Streekplan van de Provincie¹¹ wordt voorgesteld, zijn er, naast ontwikkelingsmogelijkheden voor vochtig loofbos, dan ook zeker mogelijkheden aanwezig voor het ont-

staan van waardevolle graslandvegetaties. Wellicht zou de soort zich dan van hier uit ook kunnen uitbreiden naar natuurontwikkelingsgebieden in het Markdal en omliggende beekdalen als die van de Galderse en Strijbeekse beek.

1. E.J. Weeda, 1985. *Juncus filiformis* L. In: J. Mennema, A.J. Quené-Boterenbrood & C.L. Plate (red.), Atlas van de Nederlandse Flora 2: 182. Utrecht.
2. R. van der Meijden, W.J. Holverda, J.J. Vermeulen & E.J. Weeda, 1994. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in 1991 en 1992. *Gorteria* 19: 117–161, zie p. 136.
3. E.J. Weeda, 1994. Nederlandse Oecologische Flora 5. Amsterdam.
4. J. van der Linden & W. Poelmans, 1993. Recente vondsten van breedbladige fonteinkruiden (*Groenlandia* en *Potamogeton spec.*) in de provincie Noord-Brabant. *Gorteria* 19: 97–102, 162.
5. J.M.A. Cools, 1989. Atlas van de Noordbrabantse flora. Natuurhistorische Bibliotheek KNNV 51. Utrecht.
6. J. Spronk, 1993. *Juncus filiformis*. In: R. Rensen-Bronkhorst (red.), Atlas van de flora van Eindhoven 1980–1989. KNNV afdeling Eindhoven. N.B.: Op het verspreidingskaartje is één km-hok weggevalen, namelijk van de Elshouters.
7. F.H. Everts, P.S. Hartog, D.P. Pranger & N.P.J. de Vries, 1992. Vegetatiekartering Ulvenhoutse bos, Malpiebeemden en Gooren & Krochten (Noord-Brabant). Groningen.
8. LB & P, 1994. Vegetatiekartering en ecologische systeembeschrijving landinrichtingsgebied De Leijen. Rapportnummer 92330. 's-Hertogenbosch.
9. M. Lejeune & J. Burny, 1982. Een groeciplaats van de draadrus, *Juncus filiformis* L., in de vallei van de Zwarte Beek bij Koersel (Limburg, België). *Dumortiera* 24: 2–5.
10. De heer Stoutjesdijk, gemeente Nieuw-Ginniken, 1994. Mondelinge mededeling.
11. Streekplan Noord-Brabant, 1992. 's-Hertogenbosch.